

LYON, David (1996). *Postmodernidad*. Madrid: Alianza.

RITZER, George (1996). *La macdonalització de la societat*. Barcelona: Ariel.

ROVIRA, Bru (1990). «¡Shopping is feeling!». *La Vanguardia-Magazine*, gener, Barcelona, 82-84.

SARAMAGO, José (2000). *La Caverna*. Madrid: Alfaguara.

Miriam Valdelvira Vega

Universitat Autònoma de Barcelona

Departament de Geografia

miriam.valdelvira@gmail.com

LÓPEZ GAY, Antonio

Canvis residencials i moviments migratoris en la renovació poblacional de Barcelona

Barcelona: Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya, 597 pàgines

ISBN: 978-84-393-7801-3

Els països més desenvolupats s'han encaminat, durant aquestes últimes dècades, cap a dinàmiques de desconcentració i d'especialització social, econòmica i territorial. En el camp econòmic i productiu, la desconcentració s'ha expressat a través de processos de deslocalització cap a països en vies de desenvolupament, mentre que l'especialització s'ha produït a través de la competència entre ciutats i/o regions per comptabilitzar el nombre més elevat possible d'activitats dels considerats nous sectors estratègics (noves tecnologies, energies renovables, etc.). En el camp social i, més concretament, en el camp de la població i de la demografia, també s'han generat dinàmiques de desconcentració que tenen el seu reflex en la suburbanització metropolitana —*desconcentració urbana*—, mentre que l'especialització s'ha traduït en una especificitat del territori —*barris i ciutats*— en funció de les característiques sociodemogràfiques dels individus, amb la qual cosa es redueix de forma considerable la barreja social en les pautes d'assentament. És en aquest context en el qual podem emmarcar el llibre objecte d'aquesta ressenya, com a exemple d'un estudi de desconcentració i d'especialització en el camp social i de la població aplicat a un cas local: el de la ciutat de Barcelona.

Per què cal emmarcar aquesta obra en les dinàmiques de desconcentració i d'especialització sociodemogràfica i territorial? Doncs bé, com ja s'indica al títol (*Canvis residencials i moviments migratoris en la renovació poblacional de Barcelona*), l'obra analitza els fluxos migratoris que es produeixen a la ciutat de Barcelona —*entrades i sortides de residents*—, com també els canvis de domicili dins la pròpia ciutat.

Les dinàmiques de desconcentració estarien protagonitzades pels fluxos migratoris —*sortides*— de residents cap a l'exterior de la ciutat a la recerca d'uns territoris més especialitzats que cobreixin les noves necessitats socials i d'habitatge —*habitatges més grans, més econòmics i més en contacte amb la natura*. Les dinàmiques d'especialització, d'altra banda, estarien protagonitzades pel conjunt de fluxos migratoris —*entrades i sortides*— i pels canvis de residència dins la ciutat de Barcelona.

Segons López Gay, els individus protagonistes dels fluxos migratoris —*entrades i sortides*— i dels canvis de residència comparteixen unes característiques sociodemogràfiques similars, fruit de l'existència d'un «filtre migratori barceloní» que determina el tipus d'individu que marxa de Barcelona, el tipus d'individu que arriba a Barcelona

i el tipus d'individu que arrela a la ciutat tot i protagonitzar un canvi de residència. També contempla el perfil sociodemogràfic dels migrants metropolitans que canvien de residència però que no incorporen la ciutat central —*Barcelona*— en el seu itinerari residencial. Per tant, amb la identificació d'aquest «filtre migratori barceloní», l'autor no només estableix les característiques sociodemogràfiques dels migrants, sinó que també construeix la base per conèixer el perfil sociodemogràfic de la ciutat de Barcelona en un futur relativament proper. El «filtre migratori barceloní» que incideix sobre la dinàmica migratòria de la ciutat serà el determinant del perfil sociodemogràfic dels residents a la ciutat de Barcelona i el que ajudarà a establir, amb el temps, el grau d'especialització social i demogràfic de la ciutat de Barcelona.

L'obra ressenyada és fruit de la publicació de la tesi doctoral, com a guanyadora del primer premi de la convocatòria 2007 atorgat pel CTEESC, del Doctor Antonio López Gay emmarcada en els estudis de Doctorat de Demografia de la Universitat Autònoma de Barcelona i del Centre d'Estudis Demogràfics. En tractar-se de la publicació d'una tesi doctoral, l'estructura de l'obra està molt determinada pels patrons d'elaboració de tesis en ciències socials. Tot i així, destaquem que l'obra s'estructura en tres parts principals, les quals van precedides d'uns primers capítols d'introducció, d'antecedents, de fonts i de metodologia.

Els primers capítols corresponen a la introducció, als antecedents, a les fonts i a la metodologia emprada per l'autor al llarg del llibre. En la introducció, s'hi exposen les hipòtesis i els objectius principals que s'hi tractaran. Com a hipòtesi principal, es planteja l'existència de mecanismes de filtre demogràfic i de selecció que determinen la composició dels fluxos migratoris de la ciutat de Barcelona, mentre que els objectius se centren a determinar els aspectes sociodemogràfics en la composició dels fluxos migrato-

ris. En l'apartat d'antecedents, de fonts i de metodologia, l'autor comença fent un repàs de les teories existents a nivell internacional i local sobre la renovació poblacional i els filtres demogràfics en els processos de selecció dels fluxos migratoris. Continua amb un repàs general de les fonts d'informació utilitzades —*Cens de població, Padró d'habitants, Estadística de variacions residencials, Moviment natural de la població*— i especifica per a cadascuna el tipus de metodologia emprada per tractar-la.

A la primera part del llibre, l'autor hi tracta el fenomen de la migració dins el context demogràfic de la ciutat de Barcelona i hi analitza les pautes de localització de la immigració. Comença estudiant l'evolució de la població a Barcelona durant els últims 170 anys i determinant el paper i el pes que la migració ha tingut en el creixement demogràfic de la ciutat, relacionant-lo amb uns altres fenòmens demogràfics (natalitat, mortalitat, etc.). Continua analitzant la localització dels immigrants assentats a la ciutat de Barcelona fins al 1991, en funció de l'any d'arribada a la ciutat i també de la comunitat autònoma de naixement.

A la segona part, s'hi realitza una anàlisi de les tendències recents de la mobilitat residencial a la ciutat de Barcelona. Comença descrivint els processos de desconcentració urbana presents a les grans metròpolis espanyoles a través d'un breu estat de la qüestió dels estudis publicats i segueix amb una anàlisi de la dinàmica migratòria a la Regió Metropolitana de Barcelona per al període 1981-2004. Per últim, se centra en la mobilitat residencial a la ciutat de Barcelona per al període 1991-2005, analitzant-la segons la tipologia dels moviments —*intramunicipal i intermunicipal*— i segons els aspectes sociodemogràfics dels individus subjectes a mobilitat.

L'última part d'aquesta publicació, la tercera, esdevé la més interessant, ja que és on l'autor exposa els resultats relacionats amb les hipòtesis i amb els objectius

plantejats al començament de l'obra. És precisament en aquesta part on l'autor analitza els fluxos migratoris recents a la ciutat de Barcelona —*entrades, sortides i canvis de domicili*— i estableix els models per determinen el «filtre migratori» al qual estan subjectes els individus protagonistes d'aquests fluxos. L'autor acaba aquesta part, i per tant el llibre, afirmant que el «filtre migratori» provoca que els joves, els solters, els professionals i els treballadors altament qualificats

estiguin més disposats a moure's dins i cap a la ciutat de Barcelona, mentre que la dimensió de la família protagonitza la majoria dels moviments enfora de la ciutat. Són els treballadors manuals i amb nivells d'estudi mitjans els més propensos a abandonar-la.

Antonio José Medina

Universitat Autònoma de Barcelona
Centre d'Estudis Demogràfics
t.medinacruz@gmail.com

SÁNCHEZ BARRICARTE, Jesús Javier (2008)

El crecimiento de la población mundial: Implicaciones socioeconómicas, ecológicas y éticas

Valencia: Tirant lo Blanch, 653 p.

ISBN: 978-84-9876-123-8

El debate respecto a las consecuencias que podría ocasionar, en los más diversos ámbitos, el crecimiento de la población mundial, no es nuevo. Más bien al contrario. En la medida en que se ha ido tomando consciencia de la expansión de la especie humana sobre el planeta y de su mayor capacidad para transformar el entorno, más marcadas han sido la inquietud y la preocupación sobre las repercusiones negativas que podrían generarse. El *Ensayo sobre el principio de la población*, de Thomas R. Malthus, aparecido en las postrimerías del siglo XVIII, lo reflejará ya de forma diáfana. Esta tendencia se hará especialmente perceptible a partir de la década de 1960, cuando los posicionamientos académicos, políticos, institucionales, sociales, de movimientos asociativos, etc. se multiplicarán y mantendrán posturas contrapuestas e incluso enfrentadas. Es precisamente el estudio de muchas de estas posturas lo que, de manera prioritaria, se recoge en la obra que motiva esta reseña y que tiene como autor a Jesús Sánchez Barricarte, profesor del Departamento de Ciencia Política y Sociología de la Universidad Carlos III (Madrid) y doctor en Demografía por la

Universidad de California, en Berkeley (1996). La investigación recogida en el libro se enmarca dentro de un proyecto del Plan Nacional de Promoción General del Conocimiento I+D+I (2006-2009) del Ministerio de Educación y Ciencia.

Sánchez Barricarte, a lo largo de más de seiscientos páginas, efectúa un extenso y pormenorizado recorrido por los posicionamientos que autores, instituciones y colectivos diversos han mantenido sobre el crecimiento de la población mundial y sus efectos. El índice de la publicación permite al lector formarse una idea ajustada del gran número de protagonistas de todo orden que han merecido la atención del autor. Se incluye aquí una lista amplia de estudiosos en materia de población, aunque también de otras disciplinas como la economía; se incorporan políticos como los presidentes de Estados Unidos, e instituciones como el Banco Mundial, las Naciones Unidas, el Club de Roma o la propia Iglesia católica.

Sánchez Barricarte, antes de introducirse en el análisis de los respectivos posicionamientos, expone algunas ideas preliminares que ayudarán a entender el desarrollo y el enfoque posterior de